# Metafora conceptuală în jurnalismul de televiziune. Fenomenul BREXIT

**Valerica SPORIŞ**

**Universitatea „Lucian Blaga" din Sibiu, Facultatea de Litere și Arte**
**"Lucian Blaga" University of Sibiu, Faculty of Letters and Arts**
Personal e-mail: valerica.sporis@ulbsibiu.ro

*Conceptual metaphor in TV Journalism. BREXIT Phenomenon*

Current media, TV journalism included, mostly attracts and greatly influences the public by means of information and the spectacular. Having to choose from a broad variety of TV talk-show topics, I decided to dwell on the BREXIT process, a subject that has proven to be of a great interest for international and national mass-media.

Denoting not only language but human experience as well, the metaphor may construe or remodel reality, offering people in general and journalists in particular the possibility to voice the reality in particular terms. Being that metaphorical language represents in contemporaneity a true modus vivendi, we set to examine some of the conceptual metaphors.

The text corpus has been selected live, from the TV news programs prevalently during BREXIT major upheaval: June, 23-26, 2016.

Keywords: conceptual metaphor, mass-media, TV journalism, EU, UK, BREXIT.

### 0. Un subiect de foc... BREXIT

Mass-media actuală, implicit, jurnalismul de televiziune, încearcă să ofere individului modern informație și spectacol, în aceeași măsură. Pentru unii, un mijloc de comunicare în masă demodat, pentru alții, o cale indispensabilă de a ajunge la informație, televiziunea rămâne accesibilă tuturor. Emisiunile televizate fructifică la maximum cele trei tipuri de comunicare: verbală, paraverbală și nonverbală, în intenția de a captiva și de a manipula telespectatorul de pretutindeni. Atât de mare este influența mass-mediei actuale asupra oamenilor, încât aceștia ajung să-și însușească, fără prea mult efort, sintagme și opinii jurnalistice, pe care le utilizează în diverse contexte situaționale ca pe un bun propriu.

Din multitudinea subiectelor de dezbatere televizată am ales să experimentez unul intens mediatizat în actualitatea românească (și mondială, de altfel): BREXIT, urmărind conceptualizarea sa metaforică îndeosebi în spațiul larg al politicii. Titlul studiului de față nu se raportează însă întâmplător la BREXIT ca la un fenomen. Dacă la început a fost vorba de o stare de fapt, de un eveniment petrecut într-un ținut european: referendumul pentru *ieșirea* vs *rămânerea* Regatului Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord *din* vs în Uniunea Europeană, ulterior, cazul BREXIT, prin amploarea sa, a devenit un adevărat fenomen mondial, cu transformări și cu efecte care au surprins, și încă surprind, întreaga lume. 23 iunie 2016 va rămâne în istorie drept ziua votului cetățenilor din UK pentru eliberarea din corsetul organizației economico-politice europene.

Jurnaliști, analiști politici, experți în diferite domenii, sociologi, politicieni etc. au avut în vizor, la momentul zero, evenimentul denumit simbolic *BREXIT* (<„British"/„Britain" + „exit"). În prezent, deși nu se mai află în focul dezbaterii publice, subiectul revine tangențial ori de câte ori apare un context favorabil acestui *memento*.

### 1. Prolegomene... metaforice

Mass-media de pretutindeni a fost profund interesată de BREXIT în zilele de maxim interes, încercând să dezvăluie la cald tot ce se poate de pe frontul

evenimentului, dar și din culisele sale, prin orice mijloace, inclusiv prin limbaj metaforic. Metafora, ca act de limbaj, dar și de gândire, de acțiune sau de creație, poate satisface dorința individului, implicit a jurnalistului, de a exprima realitatea (de multe ori, propria realitate) în termeni particulari.

Când spunem însă metaforă avem în vedere fie *metafora poetică* – structurată la nivelul esteticului (exemplu: George Coșbuc, *Coloana* de atac), fie *metafora lingvistică* – organizată la nivelul limbajului (exemplu: a ataca *o decizie*), fie *metafora conceptuală* – structurată cognitiv (exemplu: *COMPETIȚIA este* ATAC).

Metafora poetică este individuală, originală, neputând fi deslușită ușor, întrucât nu este „o simplă transpunere verbală, o «comparație prescurtată», ci expresie unitară, spontană și imediată (adică, fără nici un «ca» intermediar) a unei viziuni, a unei intuiții poetice [...].”[1]. Metafora lingvistică sau expresia lingvistică metaforică se bazează pe similaritate, care nu este însă obligatoriu reversibilă: „A is like/similar to B if and only if B is like/similar to A. Metaphors, however, *are not reversible*.”[2] [subl.n.]. De exemplu, dacă în enunțul „Această fetiță este *o floare*.” descoperim o metaforă lingvistică, nu înseamnă că regăsim una și în varianta cu termenii substantivali inversați: „Această floare este o fetiță.”. Tot pe ideea de similaritate se poate sprijini (deci, nu este obligatoriu) și teoria metaforei conceptuale – metafora ca act de gândire și de acțiune, care structurează un domeniu conceptual A după modelul unui domeniu conceptual B. Reprezentând un mod de exprimare care adeseori nu mai surprinde, spre deosebire de metafora retorică (mereu inedită), metafora conceptuală poate fi descifrată fără a deține instrumente speciale de decod(ific)are.

## 2. Metafora conceptuală

În studiul de față, interesul este îndreptat spre metafora conceptuală („conceptual metaphor”) sau conceptul metaforic („metaphorical concept”): „Our ordinary conceptual system, in terms of which we both think and act, is fundamentally metaphorical in nature.”[3]. Teoria metaforei conceptuale (*Conceptual Metaphor Theory* / *CMT*) am preluat-o, firesc, din domeniul lingvisticii cognitiv(ist)e, având în vedere atât varianta renumitei „Școli de la Berkeley” („metaphor we live by”), cât și teorii recente (de exemplu, procedura *MIP*[4]).

Esența acestui tip de metaforă constă în transferul unui concept din domeniul-sursă (origine) în domeniul-țintă, cele două concepte fiind puse în legătură directă cu o experiență individuală sau cu una colectivă (prin imitație, creațiile individuale „devin tradiție, patrimoniu de modele lingvistice ale comunității, devin «convenționale»”[5]). Prin urmare, metafora conceptuală reflectă un mod de a gândi, de a concepe realitatea socială, politică, economică în funcție de experiență, de cultură etc.

Metafora conceptuală poate fi „instanțiată prin mai multe metafore lingvistice (de exemplu, metafora conceptuală POLEMICA ESTE UN RĂZBOI se poate concretiza prin metaforele lingvistice a ataca *o premis*ă, a apăra *o tez*ă etc.)”, nefiind necesar sau obligatoriu ca aceasta „să se instanțieze în plan lingvistic printr-o «metaforă» în accepțiunea retorică a termenului [...]”[6]. De altfel, conceptele metaforice „can be found without metaphorical language, as with allegory and symbol, just as metaphorical language can be found without metaphorical concepts when a metaphorical expression is not processed metaphorically by either producer or receiver.”[7], după cum a arătat Pragglejaz Group.

### 2.1. BREXIT și POLITICA

Acest capitol examinează metafore conceptuale structurate în jurul unui domeniu-țintă de notorietate – POLITICA, domeniu vast, supraordonat (care include fenomenul BREXIT, subjugându-și însă și alte domenii), care se află în relație cu diferite domenii-sursă, reprezentate fie de termeni concreți, fie de termeni abstracți. Metaforelor conceptuale „convenționale” identificate de cognitiviști le-am alăturat metafore individuale, care privesc subiectul de interes, insistând asupra realizărilor lingvistice ale acestora.

Materialul ilustrativ fiind copleșitor, m-am limitat la texte afișate, în cea mai mare parte, pe burtieră, în cadrul unor emisiuni de știri, emisiuni informative, emisiuni-satiră și talk-show-uri de mare interes public în România. Exemplele (titluri-sinteză, replici sau titluri inspirate din replicile unor invitați prezenți în studio sau contactați telefonic) au fost preluate personal, direct de pe micul ecran, în timpul emisiunilor respective, cele mai multe dintre ele, într-un interval foarte scurt, însă relevant pentru subiectul vizat: 23-26 iunie 2016 (votul – rezultatul votului – consecințe imediate).

Unele realizări lingvistice ale metaforelor conceptuale care fac trimitere la fenomenul de anvergură BREXIT sunt variațiuni pe aceeași temă de interes nu numai european, ci și mondial. De altfel, se știe că discursurile mediatice „se interreflectă, intercitează, sunt pline de rapeluri, ecouri și prefigurări de varii orizonturi”[8].

#### 2.1.1. POLITICA este RĂZBOI („POLITICS is WAR”)

Această metaforă conceptuală supraordonată înregistrează o frecvență uimitoare în mass-media de pretutindeni. Politica dirijează statul, societatea, iar maniera în care o face declanșează reacții umane dintre cele mai diverse. Politica înseamnă forță, putere, coerciție: „Politics has to do with the exercise of power.”[9]. Ceea ce observăm în prezent pe scena politică ne uimește, însă ne și destabilizează.

Fenomenul BREXIT are implicații sociale,

economice, financiare, culturale și, evident, politice:

„Cine *a dinamitat* Uniunea Europeană?" (burtieră, Realitatea TV, *Jocuri de putere. Ediție-Maraton BREXIT*, 23 iunie 2016).

În ziua votului decisiv al Marii Britanii – 23 iunie 2016, subiectul BREXIT a fost discutat pe larg și în cadrul emisiunilor televizate din România. S-a intuit faptul că referendumul pentru *ieșirea* vs *rămânerea* Regatului Unit *din* vs în Uniunea Europeană va avea efect exploziv, provocând un război politic. Anumite state sau regiuni au luat deja în calcul ideea organizării unui referendum pentru independența lor (în variantă particularizată: *PRO-UE* sau *PRO-EXIT UE*, *PRO-UK* sau *PRO-EXIT UK*, *PRO-NATO* sau *PRO-EXIT NATO* ș.a.).

După doar câteva zile de la vot, prin valul de nemulțumiri și de izbucniri xenofobe, situația din Marea Britanie, în special cea din Londra, a devenit dramatică:

„Asistăm la *un măcel* în Marea Britanie" (prezentatoare, Realitatea TV, *Realitatea de la fix*, 26 iunie 2016).

**2.1.2. POLITICA este SEPARARE** (ca urmare a unui dezacord):

„*Despărțirea* de Europa" (burtieră, B1 TV, *Lumea lui Banciu*, 24 iunie 2016);

„*Divorțul* dintre Londra și Bruxelles" (voce, PRO TV, Știrile Pro TV, 24 iunie 2016);

„UE: *Divorțul* de UK nu este unul amiabil" (burtieră, Digi24, Știri, 24 iunie 2016).

Procesul de separare este complex și de durată. Dezacordul, vizibil deocamdată la nivel declarativ și de opțiune, va produce consecințe pe termen lung, după cum ne asigură politologii.

Exprimându-și dorința de a părăsi Uniunea Europeană, 51.9% dintre britanici, adică peste 17 milioane, s-au arătat a fi eurosceptici sau antieuropeni:

„51,9% dintre britanici: *Adio*, UE!" (burtieră, Realitatea TV, *Realitatea românească*, 25 iunie 2016).

Cuvintele englezești *leave* și *remain* au devenit laitmotive nu numai la noi, ci pe întregul glob terestru. Fenomenul BREXIT, prin separarea vocilor, a împânzit lumea și a zguduit-o puternic. Scindarea opiniilor ilustrează un mod particular de a percepe realitatea, în funcție de interese diverse, de experiență sau de cultură. Luând în considerare rezultatul votului, LEAVE is UP vs REMAIN is DOWN sau LEAVE is OUT vs REMAIN is IN devin metafore „orientaționale" („Such metaphorical orientations are not arbitrary. They have a basis in our physical and cultural experience."[10]):

„17 milioane de britanici au spus *OUT*" (burtieră, Realitatea TV, *Realitatea românească*, 25 iunie 2016).

Într-un crescendo semantico-afectiv, cuvântul de ordine leave:

„UK votes *to leave* EU" (burtieră, CNN, *Newsroom*);

„BREXIT. UK *to leave* EU" (burtieră, CNN, *Newsroom*),

s-ar putea traduce în limba noastră astfel: *ieșire* (*~plecare*), *părăsire* (*~abandonare*), *lepădare* (*~renunțare la ceva nefolositor sau fără valoare*), *evadare* (*~scăpare*).

Cea mai mare ocurență o înregistrează paradigma verbului *a ieși* (complinită de forma substantivală), dominanta primei zile care a urmat votului:

„Britanicii au ales *să iasă* din Uniunea Europeană" (burtieră, Antena3 TV, *Subiectiv*, 24 iunie 2016);

„Marea Britanie *iese* din Uniunea Europeană" (burtieră, Digi24, Știri, 24 iunie 2016);

„Marea Britanie *iese* din UE" (burtieră, B1 TV, Știrile B1, 24 iunie 2016);

„UK *iese* din UE" (burtieră, Digi24, Știri, 24 iunie 2016);

„Cutremur în Europa: Marea Britanie *iese* din UE" (burtieră, România TV, Știrile România TV, 24 iunie 2016);

„Cutremur: Britanicii *ies* din Uniunea Europeană" (burtieră, Realitatea TV, *Jocuri de putere*, 24 iunie 2016);

„Marea Britanie a votat pentru *ieșirea* din UE" (burtieră, TVR1, *Telejurnal*, 24 iunie 2016; Realitatea TV, *Newsroom*, 24 iunie 2016; România TV, Știrile România TV, 24 iunie 2016; Digi24, *România 24*, 24 iunie 2016);

„Britanicii au votat pentru *ieșirea* din UE" (burtieră, Digi24, *România 24*, 24 iunie 2016).

Urmează, ca apariție, verbul *a părăsi*:

„Marea Britanie *părăsește* Uniunea Europeană" (crawl, TVR1, *Telejurnal*, 24 iunie 2016; burtieră, TVR2, *Telejurnal*, 24 iunie 2016).

Într-un context unic, apare sinonimul popular, însă sugestiv, *a lepăda*:

„Englezii *s-au lepădat* de UE" (burtieră, Realitatea TV, *Casa Poporului*, 24 iunie 2016).

Forma substantivală *evadare* redă cu intensitate aceeași idee de eliberare, de descătușare:

„BREXIT, Prima *evadare* din UE" (burtieră, Realitatea TV, *Oameni și fapte*, 24 iunie 2016);

„BREXIT, Prima *evadare* europeană" (burtieră, Realitatea TV, *Casa Poporului*, 24 iunie 2016).

După cum se observă, mijloacele de materializare a metaforelor conceptuale prezentate mai sus nu diferă prea mult. Există asemănări și cu titluri afișate de postul de televiziune CNN, chiar traduceri ale unora dintre ele, fapt ce demonstrează caracterul universal al anumitor structuri lingvistice. Se poate vorbi, astfel, despre un imaginar colectiv lărgit, dincolo de diferențele lingvistice, etnice, sociale, politice sau culturale, căruia i se adaugă unul particular, românesc.

Metaforele de orientare spațială pot varia. De exemplu, semnificația remain (REMAIN is UP) o descoperim pe pancartele unor manifestanți din Scoția sau în contexte care privesc efectele BREXIT:

„Scoția cere referendum pentru *rămânerea* în UK" (burtieră, Realitatea TV, *Realitatea românească*, 25 iunie

2016).

**2.1.3. SCHIMBAREA DIRECȚIEI este SCHIMBARE A STĂRII** (varianta inversată a metaforei „CHANGE OF STATE is CHANGE OF DIRECTION"):

„*De la* Regatul Unit *la* Regatul *uimit*" (burtieră, Realitatea TV, *Jocuri de putere*, 24 iunie 2016);

„Marea Britanie, *de la extaz la agonie*" (burtieră, Realitatea TV, *Jocuri de putere*, 24 iunie 2016).

Mișcarea politică din Regatul Unit, care a condus în urma votului la separarea taberelor *leave* și *remain*, a creat o atmosferă generală controversată.

**2.1.4. STRUCTURILE POLITICE sunt CONSTRUCȚII** / CLĂDIRI („POLITICAL STRUCTURES are BUILDINGS")

Votul din 23 iunie 2016 a produs un val de „cutremure" pe mapamond, cu repercusiuni pe plan european și mondial:

„*Cutremur*: Britanicii ies din Uniunea Europeană" (burtieră, Realitatea TV, *Jocuri de putere*, 24 iunie 2016; Realitatea TV, *Realitatea românească*, 25 iunie 2016);

„*Cutremur* în Europa: Marea Britanie iese din UE" (burtieră, România TV, Ştirile România *TV*, 24 iunie 2016).

Cum era de aşteptat, BREXIT a declanşat imediat efecte şi pe planul economico-bancar:

„BREXIT-ul *cutremură valuta*" (burtieră, B1 TV, *Talk B1*, 24 iunie 2016).

Într-un climax sugestiv, *cutremur* înseamnă: *clătinare*, *zguduire* și, în final, prăbușire:

„Europa în colaps" (burtieră, B1 TV, Ştirile B1, 24 iunie 2016).

Un exemplu asemănător este dat de Lakoff și Johnson ca realizare lingvistică a metaforei structurale „THEORIES (and ARGUMENTS) are BUILDINGS": „The argument *collapsed*."[11].

Referindu-se la domeniul-sursă „BUILDING", Zoltán Kövecses precizează: „[...] the notion of political structure (as in the discussion of the unification of European countries into a single political entity) is in part defined by the following metaphors:

POLITICAL STRUCTURES ARE BUILDINGS

ABSTRACT COMPLEX SYSTEMS ARE BUILDINGS"[12].

**2.1.5. UNIUNEA EUROPEANĂ este CIRCUIT ELECTRIC** („EUROPEAN UNION as AN ELECTRIC CIRCUIT"):

„BREXIT, *scurtcircuit* în UE" (burtieră, Realitatea TV, *Newsroom*, 24 iunie 2016).

Această metaforă conceptuală a fost adusă în discuție de Zoltán Kövecses, fiind exemplificată printr-un citat dintr-o scrisoare trimisă de către un cititor redactorului unui cotidian din Ungaria, înainte de aderarea acestui stat la Uniunea Europeană. Lingvistul a ținut să precizeze că nu este vorba despre o metaforă „convențională" sau „universală". Experiența personală ne poate conduce natural spre domenii-sursă și/sau domenii-țintă inedite, însă adecvate contextual: „In general, we can observe that our profession, personal history, concerns and interests all play a role in how we arrive at the most appropriate source domains for target domains in a given naturally occurring situation."[13]. Deci, nu s-ar pune în discuție aici metafora „convențională", ci metafora „creativă" sau „imaginativă" („new metaphor"), „capable of giving us a new understanding of our experience"[14].

În contextul de față, această metaforă conceptuală face trimitere la ideea că votul PRO-EXIT al britanicilor a declanșat marea ruptură în Europa, exercitându-și influența asupra altor state membre UE.

**2.1.6. POLITICA este IMPACT**:

„*Unda de șoc* a BREXIT" (burtieră, Digi24, Ştiri, 24 iunie 2016);

„BREXIT, şocul european" (burtieră, B1 TV, Ştirile B1, 24 iunie 2016).

Sub incidența rezultatului-șoc, perioada post-referendum a devenit una instabilă, cu multe semne de întrebare:

„Un vot, multe *necunoscute*" (burtieră, Digi24, Ştiri, 24 iunie 2016).

*Vom asista oare, în timp, la destrămarea UE*? este întrebarea aflată pe buzele tuturor:

„*Separatismul* înfloreşte după BREXIT" (burtieră, Realitatea TV, *Jocuri de putere*, 24 iunie 2016; Realitatea TV, *Realitatea românească*, 25 iunie 2016);

„Aroganța europenilor riscă *să destrame* UE" (burtieră, Realitatea TV, *Ambasador România*, 26 iunie 2016);

„Posibile *dezmembrări* virtuale ale statelor" (burtieră, Realitatea TV, *Jocuri de putere*, 26 iunie 2016);

„BREXIT = *Dezintegrarea* UE?" (burtieră, Realitatea TV, *Realitatea de la fix*, 26 iunie 2016).

Scoția, Irlanda de Nord, Catalonia, Turcia, Slovacia, Cehia, Olanda, Franța ș.a. s-au gândit deja la un posibil referendum pentru independență. Independența deține însă multiple fațete. În Scoția, de exemplu, se dorește organizarea unui nou referendum pentru ieșirea din UK, întrucât aici în 23 iunie 2016, rezultatul votului cetățenilor a fost în favoarea rămânerii în UE:

„Scoția *s-ar rupe* de Anglia pentru UE" (burtieră, Realitatea TV, *Casa Poporului*, 24 iunie 2016);

„Scoția se gândește din nou *să iasă* din UK" (burtieră, Digi24, Ştiri, 24 iunie 2016);

„Scoția cere referendum pentru *rămânerea* în UK" (burtieră, Realitatea TV, *Realitatea românească*, 25 iunie 2016);

„Scoția, noi discuții pentru *ieșirea* din UK" (burtieră, Digi24, Ştiri, 26 iunie 2016);

„Scoția propune referendum de *Exit* până în 2019.




Sursă foto: http://ichef-1.bbci.co.uk/news/624/cpsprodpb/1AD3/production/_90076860_thinkstockphotos-526561176.jpg

Al doilea referendum pentru independență în Scoția" (burtieră, Realitatea TV, *Jocuri de putere*, 13 octombrie 2016).

Același efect s-a înregistrat și în Irlanda de Nord, unde s-a vehiculat ideea organizării unui referendum pentru părăsirea UK și unirea cu Irlanda:

„Nord-irlandezii cer referendum pentru *independență*" (burtieră, Realitatea TV, *Realitatea românească*, 25 iunie 2016).

Efectul BREXIT a atins și Catalonia, care se gândește la un nou referendum pentru independență față de Spania:

„Catalunia cere *independență* față de Spania" (burtieră, Realitatea TV, *Realitatea românească*, 25 iunie 2016);

„Catalonia organizează un nou referendum. Organizarea referendumului, pentru obținerea *independenței*" (crawl, B1 TV, *360⁰*, 7 octombrie 2016).

Prin BREXIT s-a creat deci un precedent, vorbindu-se de CZEXIT/CEHXIT (în Cehia), de NEXIT (în Olanda), de FREXIT (în Franța) ș.a.:

„Marine Le Pen promite un «*Frexit*»" (burtieră, Realitatea TV, *Realitatea de la fix*, 3 septembrie 2016).

În timp, s-a ajuns să se vorbească și despre *REGREXIT*, desemnând regretul că s-a votat BREXIT. Petiția semnată de milioane de britanici pentru organizarea unui nou referendum a fost însă respinsă de guvernul britanic.

**2.1.7. POLITICA este SCENARIU:**

„BREXIT, *un scenariu* deschis" (burtieră, Digi24, Știri, 13 octombrie 2016).

Tema BREXIT este recurentă în dezbaterile televizate din România. S-ar părea că asistăm la un serial captivant, unde fiecare episod se încheie, după șablon, cu *VĂ URMA*... Însă, dacă la debutul său filmul *BREXIT* a intrat pe piață în forță, atrăgând atenția tuturor, treptat interesul a scăzut, astfel că, în prezent, se difuzează scurte episoade, la intervale de timp diferite.

**2.2. BREXIT și România**

După cum era firesc, evenimentul crucial din Regatul Unit a produs frământări și în România, țară membră a Uniunii Europene. Semne de îngrijorare se ridică din partea românilor stabiliți în Marea Britanie, mai ales în metropola londoneză:

„*Cutremur* pentru românii din Marea Britanie" (burtieră, Realitatea TV, *Newsroom*, 24 iunie 2016),

iar semne de întrebare, din partea acelora care locuiesc pe teritoriul de baștină:

„Se va simți *unda de șoc* în România?" (burtieră, Realitatea TV, *Jocuri de putere*, 24 iunie 2016).

Sub impactul BREXIT, înainte de alegerile parlamentare de la sfârșitul acestui an, partidele politice au ridicat problema reindustrializării României, etalându-și la TV, prin reprezentantul desemnat, oferta economică:

„*Impactul* BREXIT asupra economiei" (burtieră,

Realitatea TV, *Jocuri de putere*, 6 octombrie 2016).

Cele trei exemple de mai sus trimit la metafore conceptuale universale deja amintite. Nota de specificitate adusă de contextul local reiese din exemplul care urmează: de la verbul englezesc *to remain* şi substantivul propriu *România* a fost creat un termen peiorativ, în opinia mea: *Remainia*. Pe internet au circulat tot felul de glume pe tema părăsirii Uniunii Europene de către statele componente, dintre care s-a detaşat una, care ne prezintă ca fiind singurii care ar rămâne în organizație[15]. În cadrul unei emisiuni informative, moderatoarea a utilizat acest cuvânt, devenit între timp laitmotiv:

„Noi suntem *Remainia*" (Antena3 TV, *Exces de putere*, 24 iunie 2016),

intenționând să exprime ideea că, în cazul României, nu se va pune nicidecum problema de a părăsi Uniunea Europeană.

În perioada fierbinte, fenomenul BREXIT a fost comentat la TV şi de câțiva membri participanți la întâlnirile „Cafenelei critice", dezbaterea acestora direcționându-mi atenția spre o metaforă conceptuală identificată de Zoltán Kövecses – ANALIZA este DISECȚIE („ANALYSIS is DISSECTION"[16]):

„Actualitatea, *disecată* la Cafeneaua critică" (burtieră, Realitatea TV, *Realitatea românească*, 25 iunie 2016).

Subiectul BREXIT revine în discursul public românesc, în contexte inedite, devenind parcă un *axis mundi*:

„În fotbal *BREXIT*-ul nu înseamnă nimic. FC Manchester City vrea *să rămână* în Europa." (comentator sportiv, PRO TV, *Fotbal*, 16 august 2016).

De fapt, echipa din Anglia îşi doreşte să rămână în competiția europeană după disputa cu echipa românească şi să-şi continue traseul fotbalistic spre cucerirea Cupei „Europa League".

### 3. Efectul BREXIT... la orizont

23 iunie 2016 îşi va lăsa profund amprenta în istorie drept ziua în care, în Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord, s-a decis, prin vot, părăsirea Blocului Comunitar European, într-un context general marcat de criza refugiaților. În imaginarul britanic colectiv, imigrația se pare că a fost principalul motiv care a condus la acest rezultat. Britanicii și-au construit „despre Celălalt" o imagine negativă, manifestând o atitudine critică. Orice altă minoritate conlocuitoare este văzută ca Alteritate, iar Străinul este perceput ca Intrus, virtual Potrivnic sau Dușman.

Dincolo de această realitate, efectul BREXIT este uimitor, cu urmări de natură economică, financiară, socială și politică, atât pe termen scurt, cât și pe termen lung: declanșarea unei crize mondiale, cu frământări interne și externe nu numai în cadrul Uniunii economico-politice din Europa (UE), ci și în interiorul Organizației Nord-Atlantice (NATO).

#### 3.1. CAUZA şi EFECTUL sunt OBIECTE LEGATE („CAUSES and EFFECTS are LINKED OBJECTS")

Prin ieşirea Marii Britanii, în Uniunea Europeană ar rămâne 27 de state. Însă, piesa-pivot UK a atras în jocul său politic şi alte piese statale:

„*BREXIT* și *efectul de domino*" (burtieră, Realitatea TV, *Ambasador România*, 26 iunie 2016) – legătura cauză - efect se stabilește prin conjuncția coordonatoare copulativă şi.

Ca după orice tulburare gravă sau dezechilibru acut, după BREXIT ar trebui să urmeze o fază de refacere, de reabilitare. Analiştii noştri politici şi-au exprimat opinia că Summitul Alianței politico-militare din 8-9 iulie 2016, de la Varşovia, a temperat efectul BREXIT:

„Summitul NATO *a domolit efectul* BREXIT" (burtieră, Realitatea TV, *Jocuri de putere*, 11 iulie 2016).

Aceste consecințe sunt primele răspunsuri la întrebarea care rămâne deschisă:

„BREXIT, *buturuga mică*?" (burtieră, Realitatea TV, *Ambasador România*, 26 iunie 2016).

### 4. Concluzii

Cercetarea de față a fost întreprinsă sub semnul unui fenomen de actualitate și de impact: BREXIT. Pornind de la ideea subordonării acestuia în special domeniului-țintă POLITICĂ, am examinat câteva metafore conceptuale „structurale", „ontologice" și „orientaționale" („convenționale" sau neconvenționale), prezente într-un câmp mediatic deosebit de accesibil publicului larg – televiziune.

Corpusul a fost triat, analizat și interpretat din perspectiva teoriei cognitiv(ist)e (complinită de comentarii stilistice). Am demonstrat cum o experiență A poate fi concepută după modelul unei experiențe B. Am remarcat cum metafora conceptuală construiește sau modelează realitatea, i-am descoperit potențialul stilistic (afectiv, persuasiv, retoric).

O parte din metaforele exemplificate prezintă caracter universal (sunt „convenționale"), aparținând unui context general. Celelalte se află în corelație cu un context local, cel specific românesc sau cu o experiență individuală.

Note:

1. Eugeniu Coșeriu, *Creația metaforică în limbaj*, în *Dacoromania*, serie nouă, V-VI, Cluj-Napoca, Editura Academiei Române, 2000-2001, p. 20.
2. Josef Stern, *Metaphor in Context*, Cambridge, Massachusetts Institute of Technology, 2000, p. 148.
3. George Lakoff, Mark Johnson, *Metaphors We Live By*, Chicago and London, The University of Chicago Press, 1980/2003, p. 3.

4. *MIP* – „Metaphor Identification Procedure", în Pragglejaz Group, *MIP: A Method for Identifying Metaphorically Used Words in Discourse*, în *Metaphor and Symbol*, 22(1), Lawrence Erlbaum Associates, 2007, p. 1-39.
5. Eugeniu Coșeriu, *art. cit.*, p. 32.
6. Simina-Maria Terian, *Discursul public românesc înainte și după integrarea europeană. O abordare din perspectiva lingvisticii cognitive*, în *Proceedings of the International Conference „Communication, Context, Interdisciplinarity"*, vol. 2, Târgu-Mureș, Editura Universității „Petru Maior", 2012, p. 957-958.
7. Pragglejaz Group, *art. cit.*, p. 24-25.
8. Daniela Rovența-Frumușani, *Analiza discursului. Ipoteze și ipostaze*, București, Editura Tritonic, 2005, p. 82.
9. Zoltán Kövecses, *Metaphor. A Practical Introduction*, second edition, Oxford University Press, 2010, p. 24.
10. George Lakoff, Mark Johnson, *Metaphors We Live By*, *ed. cit.* („orientational metaphors"), p. 14.
11. Ibidem, p. 46.
12. Zoltán Kövecses, *op. cit.*, p. 290.
13. Idem, *Conceptual metaphor theory: Some criticisms and alternative proposals*, în *Annual Review of Cognitive Linguistics*, nr. 6, John Benjamins Publishing Company, decembrie 2008, p. 180-181.
14. George Lakoff, Mark Johnson, *Metaphors We Live By*, *ed. cit.*, p. 139.
15. Sursa: http://www.dcnews.ro/gluma-dupa-brexit-despre-romania_509230.html, accesat în 22 octombrie 2016.
16. Zoltán Kövecses, *Metaphor. A Practical Introduction*, *ed.cit*., p.186.

Bibliography:


Coșeriu, Eugeniu, *Creația metaforică în limbaj*, Traducere din limba spaniolă de Eugenia Bojoga, în *Dacoromania*, serie nouă, V-VI, Cluj-Napoca, Editura Academiei Române, 2000-2001, p. 11-33 (http://www.dacoromania.inst-puscariu.ro/articole/2000-2001_1.pdf, accesat în 22 octombrie 2016).

Gauthier, Gilles, *La métaphore guerrière dans la communication politique*, în *Recherches en communication*, nr. 1. *La métaphore (I)*, Université Catholique de Louvain, 1994, p. 131-146 (http://sites.uclouvain.be/rec/index.php/rec/article/view/341/321, accesat în 22 octombrie 2016).

Herțeg, C., *Corpus-based approach to money metaphors in business English*, în Popescu T.; Iordăchescu, G.-D. (ed.), *Universal and variants of English and Romanian business metaphors. A corpus-based conceptual mapping of contemporary journalese from a pedagogical approach. Proceedings of Project kick-off meeting*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 2015 (sub tipar).

Kövecses, Zoltán, *Conceptual metaphor theory: Some criticisms and alternative proposals*, în *Annual Review of Cognitive Linguistics*, nr. 6, John Benjamins Publishing Company, decembrie 2008, p. 168-184 (pdf).

IDEM, *Metaphor. A Practical Introduction*, second edition, Oxford University Press, 2010 (pdf).

Lakoff, George; Johnson, Mark, *Metaphors We Live By*, Chicago and London, The University of Chicago Press, 1980/2003 (pdf).

Nicoară, Simona; Nicoară, Toader, *Mentalități colective și imaginar social. Istoria și noile paradigme ale cunoașterii*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană / Mesagerul, 1996.

Pintea, Adina, *Conceptual Metaphor and Ideology in News Discourse*, Comunicare la „Conference on Linguistic and Intercultural Education", Alba Iulia, Universitatea „1 Decembrie 1918", 22-24 aprilie 2016; în *Book of Abstracts*, editori: Chira, Rodica; Herțeg, Crina; Popescu, Teodora, p. 105-107.

Pragglejaz Group, *MIP: A Method for Identifying Metaphorically Used Words in Discourse*, în *Metaphor and Symbol*, nr. 22(1), Lawrence Erlbaum Associates, 2007, p. 1-39 (pdf).

Rovența-Frumușani, Daniela, *Analiza discursului. Ipoteze și ipostaze*, București, Editura Tritonic, 2005.

Sporiș, Valerica, *The Conceptual Metaphor in the Present Day Romanian Media*, Comunicare la „Conference on Linguistic and Intercultural Education", Alba Iulia, Universitatea „1 Decembrie 1918", 22-24 aprilie 2016; în *Book of Abstracts*, editori: Chira, Rodica; Herțeg, Crina; Popescu, Teodora, p. 113-115.

Steen, Gerard, *Finding Metaphor in Discourse: Pragglejaz and Beyond*, în *Cultura, lenguaje y representación / Culture, language and representation*, vol. V, Castellón, Universitatea Jaume I, 2007, p. 9-25 (pdf).

Stern, Josef, *A History of Similarity in Metaphor*, p. 146-153; *Lakoff et al. on Metaphor*, p. 176-187, în *Metaphor in Context*, Cambridge, Massachusetts Institute of Technology, 2000 (pdf).

Terian, Simina-Maria, *Discursul public românesc înainte și după integrarea europeană. O abordare din perspectiva lingvisticii cognitive* [*The Romanian Public Discourse Before and After the Eu Integration: A Cognitive Linguistic Approach*], în *Proceedings of the International Conference „Communication, Context, Interdisciplinarity"*, vol. 2, Târgu-Mureș, Editura Universității „Petru Maior", 2012, p. 957-963.

*INDEX of /lakoff/metaphors* (http://www.lang.osaka-u.ac.jp/~sugimoto/MasterMetaphorList/metaphors/, accesat în 22 octombrie 2016).

*Second draft copy. Master Metaphor List*, second edition compiled by Lakoff, George; Espenson, Jane; Schwartz, Alan, University of California at Berkeley, octombrie 1991 (http://araw.mede.uic.edu/~alansz/metaphor/METAPHORLIST.pdf, accesat în 22 octombrie 2016).

http://www.dcnews.ro/gluma-dupa-brexit-despre-romania_509230.html, accesat în 22 octombrie 2016.